

Talât Sait Halman ve Şiir

Şiir, bazı insanlar için bir tutkudur. Neyle uğraşırlarsa uğraşsınlar, yürekleri şiir sevgisiyle atar. Bu sevgi, zamanla öyle büyür ki şiirden hiç kopamazlar! Prof. Dr. Talât Sait Halman'ın şiire olan sevgisi de ta çocukluk dönemine dayanıyor. O dönemi düşündüğünde Halman'ın aklına gelen ilk şey, annesinin şiir gibi konuşması! Bu, onu o kadar etkilemiş ki yaklaşık 70 yıldır şiirden hiç kopmamış. Bilkent Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde çalışmalarına devam eden Prof. Dr. Talât Sait Halman'ın şiir dolu yaşamını kendisinden dinledik.

Halman, şiir dünyasının vazgeçilmez bir ismi! Onun deyimiyle şiirle "yorulmamış", şiirle "yoğurulmuş" bir şair! Ayrıca yalnızca şiir yazmakla kalmamış; birçok ünlü şairimizin şiirlerini de İngilizceye çevirmiş. İlk şiir çevirisini 13 yaşında yapmış. Türkçeden İngilizceye çevirdiği bu ilk şiir, Ahmet Haşim'e aitmiş. Ardından, Tevfik Fikret, Yahya Kemal Beyatlı gibi pek çok şairin şiirlerini çevirmeye başlamış. Halman, bugüne kadar yaklaşık 5000

şiir çevirisi yaptığını belirtiyor. Ona göre, şiir çevirisi yapmak için her iki dili de çok iyi bilmek gerekiyor. Ayrıca, dillerin yapısı ve kültürler arası fark, şiir çevirirken dikkat edilmesi gereken noktalardan! Dil yapıları çok benzeyen diller arasında çeviri yapmak daha zevkli ve kolay. Fransızcadan İtalyancaya çeviri yapmak gibi. Ancak, Japoncadan Arapçaya çeviri yapmak çok zor. Çünkü dil yapıları çok farklı.

Şiirle İç İçe Bir Yaşam

Talât Sait Halman'ın çocukken yazdığı bazı şiirler, o dönemin sevilen çocuk dergisi "Doğan Kardeş"te yayımlanmış! İşte, o şiirlerden biri!

Yüzüyorum

Yüzüyorum, bak altım ne kadar koyu, derin!
Bugün köpüklü sular gayet hoş ve çok serin.
Kaldırıyor beni bu güzel ve serin sular,
Yükseklerden atlarken canlanıyor duygular.
Yüzüyorum etrafa sular sıçratıyorum,
Serin suyun içinde kulaçlar atıyorum.

Bir şiirin konusu her şey olabilir: doğa, arkadaşlık, deniz, güneş, okuduğunuz bir kitap, balık tutmak, oyun oynamak... Halman, şiirlerini daha çok akşamları müzik dinlerken yazarmış. Bir anda esinlenir, sözcükler ağzından dökülürmüş. Başka zamanlarda da şiir yazarmış; yolda yürürken, film izlerken ya da hoş bir insanla karşılaştığında! Bu yüzden yanında her zaman kâğıt, kalem taşımış. İlk olarak şiirin konusu aklına gelirmiş. Bununla birlikte şiirin sesi ya da müziğini de sanki kulağında hissedermiş. Bazen de şiirin yalnızca tek bir dizesini yazıverirmiş. Ara sıra daha önceden yazdığı şiirleri ya da dizeleri de elden geçirirmiş. Halman, şiir yazmanın dantel örmek kadar ince bir iş olduğunu söylüyor. Yalnızca bir kez bir şiir, kendi deyimiyle onu "uykusunda yakalamış"! Gecenin üçünde birden uyanmış ve aklına gelen dizeleri defterine yazmış. Tekrar okuduğunda, elden geçirmeyi gerektirmeyecek kadar tamamlanmış bir şiir olduğunu fark etmiş.

Üstteki fotoğrafta, Talât Sait Halman'ı ve ailesini görüyorsunuz. Altındaki fotoğraftaysa Halman bisiklet kullanırken görüntülenmiş.

Göktekinden de güzel sevgimizin gökkuşağı.

Mutludur gölge paylaşan her ağaç.

Sevgi sabahında güneş çift doğar.

Sevginin her sözü bin resme bedel.

Sınırsız sınırdır sıfır.

Bir şiiri "şiir" yapan nedir? Bir şiiri sevmemizi ne sağlar? Halman için şiir, aslında "seslerin uyumu"dur. Bu uyum, kulağa öyle hoş gelir ki tıpkı bir müzik gibidir. Şiirde kullanılan çarpıcı benzetmeler, değinilen duygular, sözcük oyunları ile yapılan sürprizler şiiri bir resim gibi gözünüzün önünde canlandırır. Fazıl Hüsni Dağlarca'nın şiirleri Halman'da tam da bu hisleri uyandırır. Yakından izlediği günümüz şairleri arasındaysa Enis Batur, Hilmi Yavuz, Özdemir İnce, Haydar Ergülen yer alıyor.

Halman'a, şiirin bilimle ilişkisi hakkında neler düşündüğünü sorduk. Bize, şairlerin doğadan, insanlardan, her türlü duygudan beslendikleri gibi bilimden de beslendiklerini anlattı. 19. yüzyılda yayımlanmış Türkçe bir kimya kitabının şiir biçiminde yazıldığını söyledi. Ayrıca, yine aynı yüzyılda Fransızca-Türkçe sözlükler gibi bazı kitapların da şiir biçiminde yazıldığını belirtti. Hem bilimsani hem de şair olunur mu diye düşünebilirsiniz. ABD'nin ünlü şairlerinden William Carlos Williams'ın aslında bir çocuk doktoru olduğunu Halman'dan öğrendik.

Yeni baştan yaratır gökleri özgür kuşlar.

Kafanın bin gözü vardır, yüreğin bir tane.

Beş mevsimi vardır sevenin; sevmeyenin üç.

Halman, Ömer Hayyam'ın da hem matematik ve gökbilimle ilgilendiğini hem de şiiri de yaşamından hiç eksik etmeyen bir şair olduğunu hatırlattı. Fizikçi, matematikçi, mimar şairlerin de olduğunu belirtti. Bilimle uğraşmayı düşünen okurlarımıza, edebiyatla, şiirle ya da sanatın herhangi bir dalıyla uğraşmalarını da önerdi. Size bir de mesajı var: "Özgür ve özgün düşünün. Bol bol yazın, yazdıklarınızı yayımlamaya çalışın!"

Hande Kaynak
Çizim: Ayşe İnan Alican

Halman'ın bugüne değin İngilizce ve Türkçe 70 kadar kitabı ve 3000 kadar yazısı yayımlanmış. Kitaplarının baskı sürecini yakından izlemiş. Yayınevleri, basılacak kitaplarını kontrol etmesi için ona gönderdiğinde, kitaplarındaki her dizeyi satır satır okuyup düzeltirmiş. Kitaplarının kapak resimlerini de genellikle kendisi seçermiş. Halman'ın yaptığı bu çalışmaları dergimizi hazırlarken yaptığımız çalışmalara benzettik!

Talât Sait Halman'la yaptığımız söyleşinin bir bölümünü web sayfamızdan izleyebilirsiniz.
http://biltek.tubitak.gov.tr/cocuk/video/talat_halman.html